

Kapitola jedna

Moje sestra, já i můj bratr jsme se (v uvedeném pořadí) narodili do dobré rodiny. Až na drobné nesrovnalosti u nás život utíkal fádňě a bezbarvě, a to až do jistého večera v roce 1970. Tenkrát totiž matka potají odposlechla otcův telefonát a skončilo to tím, že se vysmrkala do kuchyňské utěrky, což dělávala jen ve stavu nejvyšší nouze.

Druhý den ráno popadla z kamen pánvičku s míchanými vejci a hodila ji po otci, který seděl u snídaně schovaný za novinami. Otec zaječel jako malá holka, protože předpokládal, že pánev je rozpálená, načež spadl ze židle. Pánev rozpálená nebyla (matka nebyla blázen). Otec zůstal chvilku ležet na podlaze, než jsme se všichni díky svému dobrému vychování otočili na druhou stranu. Pak se vrhl na kafe. Než ale stihl uchopit konev s kávou, matka po něm skočila, uklouzla po mokrých cárech Daily Telegraph, potom oba upadli a začali se v tom nepořádku válet. Mělo to poměrně umírněný začátek, jako když se děti kočkují na hřišti, pak ale otcovy ohromné bílé ruce sevřely matčino hrdlo a jí spadla bota, takže to

vypadalo jako v detektivce nebo v nějaké pohádce. Povzbuzovala jsem ji, ať ho shodí, jako to dělají džudisti, a dupne mu na krk botou, která jí ještě zbývala, nakonec ale musela zasáhnout paní Luntová a vypáčit mu prsty jeden po druhém.

Pak bylo najednou půl deváté a tátův řidič (jmenoval se Kenneth a bydlel v chatičce v areálu) venku v daimleru zatroubil na klakson a odvezl tátu do kanceláře – otec zuřil, měl rozčuchané vlasy a mokrou košili. Matka se uhladila rukama a nalila si skotskou se zázvorovou limonádou. K snídani nepřišla, ani se neusmála, ani nerozplakala, dokonce se na nás ani nepodívala. Místo toho zůstala zamyšleně stát u kredence, ponořená do svého vlastního světa, a pořád jí chyběla jedna bota.

K snídani jsme měli čajové sušenky, protože všechno ostatní padlo v té mele (slovy paní Luntové). V těch dobách jsme nemívali ve spíži nekonečné množství zásob, nakupovat se chodilo každý den, konkrétně chodila na nákup paní Luntová.

Jak už jsem říkala, matka se opírala o kredenc a přemýšlela. Když do sebe hodila svůj drink, dostala nějaký nápad, to bylo poznat, a odspěchala na chodbu. Slyšeli jsme, jak vytáčí telefon – díky těm událostem jsme všichni napjatě poslouchali a zajímalo nás, s kým tak nutně potřebuje mluvit. Paní Luntová nebrblala, ani nás nezaháněla, aby ochránila matčino soukromí. Místo toho zamrzla s uchem přitisknutým ke dveřím. Dokonce si položila i prst na rty na znamení, že máme být zticha.

Myslela jsem si, že matka bude volat na policii nebo tomu chlapíkovi, co se jmenoval Peter. Místo toho ale jen zrušila dodávku uhlí.

„Tak, to by bylo,“ pronesla statečným, leč zlomeným hlasem. „Koncem týdne se vyrovnáme.“

A já byla zase zklamaná, myslím, že stejně jako všichni ostatní.

Rodiče měli vždycky rádi oheň v krbu a jediné, co jim zabránilo ho rozdělat, byla vlna veder. Můj otec si potrpěl na uhlí a dokázal zírat do oranžové záře, dokud neměl tváře úplně mramorované a nepřestal i mrkat.

Matka měla raději dřevo. Líbily se jí drobné plamínky tančící po zvolna mizejícím polenu. Uhlí ji odpuzovalo, jak se vlhce a černě lesklo v temné tlamě uhláku. Nenáviděla i popel, který po něm zůstával visel ve vzduchu i poté, co paní Luntová krb vyčistila. Popel ze dřeva byl mnohem méně vzdorovitý. Znali jsme to, protože o všech těchto obrazech napsala báseň, a krom toho nesnášela uhlíře, a to od chvíle, kdy ho přistihla, jak močí do záhonu s květinami. Nevadilo by jí to, jenže on svůj mohutný proud moči namířil na trs měsíčků a zcela ho tím udusal.

Tenhle obraz se v její básni sice neobjevil, stěžovala si na to ale otci, který prohlásil „no a co, tak se chlapíkovi chtělo čurat,“ a pak do toho pro své vlastní obveselení zatáhl i paní Luntovou. „Paní L., měla jste někdy to štěstí, abyste zahlédla uhlíře, jak si zrovna ulevuje?“ prohlásil pobaveně. Paní Luntová jen zalapala po dechu jako nějaká postavička z komiksu a utekla, přičemž si cosi brblala pod vousy.

Tak to by bylo. Uhlíř už k nám nechodil a my přešli na dříví od mlékaře, který svůj rozvrzaný vozík zaparkoval vždycky přímo na příjezdové cestě, obkroužil s ním kolečko jako v cirkuse a přitom mu dřevo padalo na všechny strany. Navíc uměl pískat mezi zuby a měl hrozně rád naši labradorku Debbie.

Paní Luntová prohlásila, že je to sice všechno moc pěkné, ale že polena se musí skládat a udržovat v suchu (ale zase ne příliš) a že

v hromadách dřeva žije všelijaká havěť, která dovede člověka pořádně vyděsit. S uhlím to bylo jednoduché, nic v něm nežilo a dalo se snadno předvídat, na čem s ním jste. Matka jí připomněla, jak to bylo s uhlířem a jeho močením, a stála si za svým.

Já si myslela, že výměnou uhlí za dřevo to celé skončilo, zato sestra byla přesvědčená, že je to teprve začátek. Otcova dlouhá nepřítomnost jí dělala pořádné starosti a čas od času mě peskovala, aby zjistila, jestli už si dělám starosti i já. Což se, podle ní, zákonitě muselo stát, ať už dřív, nebo později. Prostě mě do toho hrozně chtěla zatáhnout.

„Máma se stoprocentně zblázní, jestli skončí sama,“ prohlásila sestra. „Musíme doufat, že se co nejdřív vrátí domů a že se nerozvedou.“

„Nerozvedou se,“ řekla jsem já.

„Vsadím se, že jo, nemají spolu nic společného. Jsou jako den a noc,“ trvala sestra na svém. Já s ní nesouhlasila. Myslela jsem si, že jsou každý jen trochu jiný druh dne (nebo noci).

Připadalo mi, že mají společného docela hodně. Byli si podobní, oba milovali tousty, měli stejnou chuži (první dopadali na zem patou), zbožňovali Iris Murdochovou a oba impulzivně pokašlávali, jako kdyby hrozně rychle říkali „pojď sem“. Můj seznam byl skoro nekonečný, já ale položky nevyjmenovávala, protože mi připadalo, že výsledek nebude mít váhu a že nemá cenu to takhle vy počítávat.

Řekla jsem jen: „Oba rádi sedí u rozpáleného krbu.“ Ačkoli tím jsme se obloukem vrátily zpátky k uhlíři.

Matka se nám zprávu o jejich rozchodu pokusila sdělit co možná nejšetrněji.

„Chci, aby to bolelo co nejméně,“ prohlásila uklidňujícím tónem. „Rozhodli jsme se s otcem, že se rozejdeme a požádáme o rozvod. Tatínek se odstěhoval do bytu.“

Nálada se ale brzy změnila, když sestra omylem vyhrkla: „Ach ne! Chudák tatínek!“

V tu chvíli matka vybuchla. „Chudák tatínek? Ten zatracený chudáček je v sedmém nebi.“ Pak začala vzlykat, hrozně dramaticky a směšně, a já si netroufla podívat se na sestru, abychom se nezačaly smát. Znáte to, jak to většinou chodí.

Nechápala jsem, jak zrovna moje sestra, která si o matku dělala takové starosti, mohla udělat takovou pitomost a vyhrknout „chudák tatínek“. Fakt jsem to nechápala.

Sestra okamžitě vytáhla svůj speciální dopisní papír s potiskem broskvových kvítků a sepsala tátovi dopis, ve kterém ho žádala, aby si rozluku rozmyslel, a uložila jej do broskvové obálky. Dopis to byl stručný, k věci, a bylo v něm mimo jiné napsáno „děláme si s Lizzie starosti o budoucnost“. Otec sice neodepsal, zato jí zatelefonoval, aby si o tom promluvili. Krom toho ji upozornil na to, že jeho řidič Kenneth se u nás zastaví a odveze jeho skromný majetek. Když to matka uslyšela, uložila nám, abychom pořádně dohlédly na Debbie, protože by se mohlo stát, že se ji řidič pokusí naložit taky.

Kenneth dorazil druhý den a vyzvedl pár věcí – například obraz ohaře, který v tlamě držel zplhlého ptáka, dále pánský kufřík s vybranými kartáči na vlasy, a pak taky toustovač. Sestra připravila hromádku dalších věcí, včetně polštářku, který měl otec opravdu rád, Kenneth se ale přísně držel připraveného seznamu, jediné s výjimkou deky, do které zabalil obraz.

Po celou jeho návštěvu jsem Debbie držela na vodítku a ulevilo se mi, když daimler opustil naši příjezdovou cestu bez psa.

Možná byste řekli, že matka měla radost, že se otce zbavila (včetně těch jeho přišerných kartáčů na vlasy). Nejen proto, že teď otec miloval Petera z továrny, ale i proto, že ještě předtím prakticky nevylézal ze svého kutlochu krom toho, aby s námi společně večerel (odpoledních čajů ani obědů se výjimka netýkala). A když už se ukázal, zdálo se, že ho všechno jen rozčiluje. Někdy se třeba zjevil v půli večere, když jsme byly zrovna zabrané do vážné debaty o tom, zda souzníme se současnou tendencí obalit všechno do strouhanky. Měl ulízané vlasy a požádal matku, aby uhasila cigaretu. Pak se otočil proti mně a sestře, držely jsme podle něj špatně vidličku i nůž. A i když matka jeho autoritu snižovala jednoznačným výrazem v obličejí, měla jsem pokaždé pocit, že ho musím poslouchat. Pak jsem bojovala s vidličkou v levé a nožem v pravé ruce, ačkoli mi mnohem víc vyhovovalo dělat to jako ve Skandinávii a nabírat si jídlo vidličkou v pravačce. Když otec dojedl, zvedl se od stolu a prohlásil: „Dobrá, mám práci.“ Pak nás nechal zase samotné, my si zase přehodily vidličky do pravé ruky a pokračovaly jsme se sestrou a matkou v debatě o strouhance.

Matka často zamumlala „idiot“ nebo něco podobného na jeho adresu, když odcházel, a malý Jack běžel za ním a pak se zase vrátil, smutný a bezprizorný.

Nutno říct, že když otec zmizel, měla jsem za to, že se mi celkem ulevilo. Ve skutečnosti mi ale scházel – jeho drobná entrée u večere byla lepší než nic a jeho lehký nesouhlas mi najednou připadal hrozně důležitý. Když jsme se navíc doslechli o jeho románu, což se stalo díky krátké divadelní hře, kterou o jeho odhalení napsala

matka, můj názor na něj se změnil. Bylo to vzrušující a neobvyklé. Najednou z něj byl člověk z masa a kostí, zatímco dřív nám připomínal zaprášenou starou sochu, kterou postrkujete z místa na místo a vyhýbáte se jí.

Dokonce i sestra, kterou rozchod rodičů rozčílil a dělala si s budoucností pořádné starosti, považovala otcův románek za vzrušující rozptýlení. „Neumím si tatínka vůbec představit, víš, jak to myslím, že se líbá a takový ty věci s jiným chlapem!“ prohlásila. „To je bomba!“ Na tom jsme se shodly. Bylo to úžasně dobrodružné. Možná že právě proto byla matka tak špatná. Možná, tak jako my, najednou viděla otce v novém, romantickém světle. Koneckonců jejich milostné šepotání slyšela přímo v telefonu. A otec byl pryč.

ADELE: (telefonní sluchátko u ucha, mluvítko zakrývá rukou)

RODERICK: (potichu) *cbci tě*

ADELE: (tichá grimasa)

MUŽSKÝ HLAS V TELEFONU: *kdy?*

RODERICK: *za půl hodiny v bytě*

MUŽSKÝ HLAS: *vem toustovač*

„Neboj, mami, nebudeš sama,“ řekla jsem. „Pořád ti zůstala paní Luntová.“

„Paní Luntovou nepotřebuju. Je to kunda,“ prohlásila matka a zdálo se, že ji potěšila libozvučnost pronesené věty.

„Tak máš aspoň nás tři,“ štěbetala jsem dál, matka mi ale ocitovala verš z básně s názvem *Sám v davu*, kde byl tento paradox barvitě popsán pomocí obrazu plastové petrželky na talíři hladového člověka.

Sestře se nakonec podařilo mě znejistit, jak už to starší sestry dělávají, stran matčina osamění, protože donekonečna vymýšlela všemožné scénáře, jak to celé dopadne. Sestře bylo jedenáct a mně devět, rozuměla všemu líp než já a nakonec jsem musela uznat, že osamění patří do desítky nejhorších věcí na světě. Snadno se mohlo zvrhnout v neštěstí a psaní divadelních her a tomu jsme se musely vyhnout za každou cenu. Stejně mě to ale zdaleka netrápilo tolik jako ji a dokázala jsem se tím zabývat vždycky jen chvilku, což ode mě, podle sestry, nebylo hezké.

Na svou obranu jsem udělala seznam dalších lidí, na které se matka mohla spolehnout, aby zahrnala samotou, a ten seznam byl pořádně dlouhý. Tak zaprvé, byli na něm členové rodiny. Matka měla nějaké bratry (i když jí scházely sestry, které by pro tento případ byly milionkrát užitečnější). Nepočítala jsem její vlastní matku, nelaskavou ženu, která dokázala nanejvýš přisypat sůl do rány. Měla ale pár milých tet i pár bratranců a sestřenic.

Musela jsem uznat, že nevýhodou bylo, že matka neměla žádnou nejlepší přítelkyni (a vlastně vůbec žádnou přítelkyni). Byl to důsledek toho, že ji jako dítě poslali do internátní školy daleko od domova a ona se vdala v devatenácti, ještě než stihla dospět. Na druhou stranu měla ale k dispozici řadu rodinných přátel, které znala celý život. Byli to slušní noblesní lidé, kteří často pořádali koktejly a podobně, což bylo na zahrnutí osamělosti ideální.

Nejblíží po ruce ale přece jen byli sousedé. Například paní Vanderbusová, madam s mohutným poprsím, a její řidič pan Mason. Měli jsme společnou příjezdovou cestu ve tvaru písmene D, oni bydleli ve velikém starém domě a paní Vanderbusová si přes den ráda zdřímla. Pak na nás křičela z okna v patře („jdeme si s panem

Masonem dát šlofika, tak koukejte zmlknout“) a my se sestrou pak dramaticky chodily všude po špičkách a byly jsme co nejvíc zticha, dokud se neobjevila zpátky v okně a nezakřičela „vstávat! vstávat!“, což znamenalo, že už jsou zase vzhůru.

Paní Vanderbusovou jsme milovali, a proto jsem jí tu věnovala pár slov navíc. Často nám přinesla domácí máslové sušenky v rozto- milých plechových krabičkách, které pokaždé chtěla zpátky (ty ple- chovky, samozřejmě). Když jednou objevila v montbréciích užovku, zavolala nás, abychom se na ni podívaly, zdvihla ji do výšky jako pro- fík, ačkoli ji dříve viděla jenom v televizi, a zhruba o týden později dostala opožděný záchvat paniky a musela si zajít k doktoru Hill- wardovi pro lék na uklidnění.

Mezi další milé sousedy patřil právě doktor Hillward a paní Hill- wardová (jmenovala se Marjorie a pojmenovali ji tak ještě dříve, než se rozšířil margarín, a často říkala, jak by si přála, aby se nestalo jedno nebo druhé). Hillwardovi nás měli moc rádi a své roztomilé štěňátko Bimbo přinesli k nám, aby se seznámilo s naší labrador- kou Debbie, a od té doby se oba psi přátelili. Krom toho nám jed- nou v zimě pomohli s petardami, protože matka se obávala, že je to příliš riskantní, a otec se zrovna zdržel v továrně.

Pak tu byla paní Luntová, která, ať ji matka označila jakkoli, byla vždy po ruce, a i když se nikdy nechovala jako naše chůva (děti ne- snášela a tvrdila, že ji děsí), bylo uklidňující, že je s námi. Pekla úžasné koláčky s marmeládou, vždycky použila nějakou novou barvu, a my jim říkali barevné květináčky. „Nic člověka nerozveselí tak jako koláček s marmeládou,“ říkala často, a ačkoli to byla je- diná milá věc, která z jejích úst kdy zazněla, bylo to milé a říkala to často.

Chůvy jsem mezi potenciální zaháněčky osamění nepočítala (až na jednu moc milou, jmenovala se Joan, ale dávno už u nás nepraco- vala). Ostatní chůvy u nás nikdy dlouho nevydržely a nikdy s námi úplně nesouzněly (na rozdíl od kundy Luntové, která s námi bydlela celé roky a znala nás jako své boty). Ze začátku se matka vždycky snažila s chůvami spřátelit a chovala se neformálně až do chvíle, než jí naznačily, že se s ní přátelit nehodlají. Pak ochladla a tvářila se na ně jako uražená školačka. Dokonce i mně samotné to celé bylo nepříjemné. Chůvy jen chtěly mít klid a drobný finanční pří- jem. Když odešla i třetí z nich, matka už neměla odvahu zavolat do agentury, aby poslali čtvrtou – agentka byla kritická kráva a ka- marádka naší babičky. Nakonec jim přece jenom zavolala, a tak se k nám dostala Moira s očima barvy jantaru. Připomínala tím vlka a nebylo příjemné se na ni podívat přímo. Matka dobře věděla, že s Moirou žádné pokusy o přátelství nemají smysl. Zaprvé měla Moira v koupelně vystavené dózy s různými mastičkami a zadruhé chodila brzy do postele a před spaním si četla – a obě tyhle věci matku ne- konečně iritovaly.

Upozornila jsem sestru na to, že bez ohledu na Moiru s janta- rovými očima je kolem nás úžasná spousta lidí, kteří jsou po ruce a díky kterým matka nemůže být osamělá ani na minutu.

Sestra se mnou nesouhlasila a citovala mi tamtu básničku (*Sám v davu*), takže mi bylo jasné, že o tom s matkou mluvila.

„Podívej se,“ řekla jsem, „o té plastové petrželi vím, ale ve skuteč- ném životě má máma hromadu přátel a známých a tak dále, kteří se všichni semknou a udělají pro ni maximum.“

„To teda nesemknou, takhle to nefunguje,“ prohlásila sestra a zněla přitom příšerně dospěle, i když jí bylo teprve jedenáct. „To se děje,

jenom když někdo umře, a i kdyby, nikdy to netrvá moc dlouho. Když zůstane ženská sama, hlavně po rozvodu, bez muže u kormidla, všichni přátelé, rodina i známí rychle vezmou nohy na ramena.“

„Opravdu?“ zeptala jsem se.

„Ano, dokud se u kormidla neobjeví nový muž,“ prohlásila sestra.

„A pak se stane co?“ zeptala jsem se já.

„Když se u kormidla ocitne náhradník, ženu zase všichni berou jako dřív.“

Kapitola dvě

A pak jsme se přestěhovali na venkov. Otec nám koupil domek ve vesnici vzdálené patnáct mil od města, abychom mohli vyrůstat v malé komunitě na čerstvém vzduchu. Patnáct mil daleko od našich sousedů, jejich psů, sušenek a laskavosti.

Když nám matka tu novinku oznámila, nepovažovali jsme to za důležité, jak se často s důležitými věcmi stává, než vám to celé dojde. Mysleli jsme si, že je to dobrá zpráva, nebo přinejhorším nic, co by nám mělo dělat starosti. Když jsme si to celé uvědomili, už se s tím nedalo nic dělat a tři silní stěhováci od Leonarda z Leicesteru přesunovali náš nábytek po visuté rampě do nákladáku, kterému malý Jack říkal „modrá velryba“, a dva méně silní chlapíci balili obrazy a zrcadla do kilometrů a kilometrů krémového papíru a označovali je červeným fixem, což znamenalo „křehké zboží“. Některé obrazy a lustr odešly už o týden dřív a my si toho nevšimli. I piano odvezli dřív, protože se po stěhování potřebuje usadit a matka chtěla, aby ho měla v novém bydlišti připravené k použití. Ráda si zahrála ty klasické melodie, které hrají ženy po celém světě

(Chopina, Beethovena a tak), a krom toho i méně známého, ale o to hezčího Clementiho.

Brzy jsme nechali cihly, prach a automobilové výpary za sebou společně se všemi známými. Paní Vanderbusovou už jsme v životě neviděli. Sama řídit neuměla, její řidič pan Mason přišel o nohu a zaplatit dva řidiče si nemohla dovolit.

Odjeli jsme v matčině starém mercedesu jménem Gloxínie v těsném závěsu za modrou velrybou. Pak nám někde za automatickými vraty od garáže na pěkném předměstí plném mladičkových stromků chcípl na kruhovém objezdu motor a velryba odplula bez nás. Matlému Jackovi se roztrásl spodní ret. Už měl dost toho, aby ho pořád někde někdo zapomínal.

„Do prdele,“ prohlásila matka, Gloxínie si ale naštěstí dala říct, sama nějak našla správnou cestu a my projeli rezavou zvlněnou krajinou méně pěkného předměstí, kterou vystřídaly okraje města plné skladišť, halabala postavených přístřeší, následované venkovem a lacinými vesnicemi se spoustou autobusových zastávek. Pak jsme v nádherné zelené oáze dohonili modrou velrybu, která se prodírala neposlušným trním vstříc našemu novému domovu. Sestra vystrčila hlavu z okénka a prohlásila „nadechněte se čerstvého vzduchu“ a my ji poslechli. Ničím nevoněl, ale nikdo to neřekl nahlas.

Když jsme dojeli až k vesnici, sestra si přečetla ceduli a potěšeně prohlásila, že to je naše místo. Matka kontrovala hláškou „Ježíš by nad tím zaplakal, sakra“. Ale my její náladu ignorovali.

Na ceduli bylo napsáno FLATSTONE – DOMOV FLATSTONESKÉHO MUNTIE. Brzy jsme zjistili, že muntie je mastný slaný koláč plněný skopovým, který se tradičně podává ve flatstoneský svátek. Jednoho dne v červnu děti z vesnice schovávají mince a koláčky pod ploché

kameny v prastarých kamenných bránách, kudy se kdysi dávno vracívali vojáci z válek. A podle toho se vesnice jmenovala.

Když jsme vjeli do vsi, nákladák Leonarda z Leicesteru zavadil o strom a na zem se s hrozným zapraščením snesla nízko rostoucí větev. Muselo se to vyřešit, než jsme mohli pokračovat, a tichá ulice byla najednou plná šedovlasých kudrnatých lidí v holínách, kteří se na nás přísně dívali. Ani toho jsme si nevšimli a nadále jsme byli nadšení.

Několik následujících dní bylo jako ve snu, neměli jsme totiž ani potuchy, co pro nás má tahle vesnička nachystáno. Mělo to být mnohem horší než divné chůvy, homosexuální tátové, chladné babičky, vyhýbavá rodina a neexistující nejlepší přítelkyně dohromady. Mělo to na nás zírat v obchodě a zuřivě odolávat veškerým pokusům o spřátelení, a naše malá rodina měla samou snahou o to, aby se zalíbila, skončit úplně strhaná. To jsme ale tenkrát ještě netušili a zbývalo ještě pár dní, než na to konečně přijdeme. Jinak jsme si ale mohli čerstvého vzduchu užívat plnými doušky až do zblbnutí.

K našemu zděšení začala matka samozřejmě ihned sepisovat další divadelní hru. Ještě než stihla vybalit krabice nebo zaklepat na sousedy, aby se seznámila, už začala psát. Hra se jmenovala *Ves*, byla plná pochyb vyplývajících z naší momentální situace, a navíc se vracela ke starým neodbytným tématům. Tak fungovaly všechny matčiny hry.

ADELE: *nejsem si jistá, že table vesnice je pro nás to nejlepší místo*

RODERICK: *nesmysl, venkov je pro děti velice prospěšný*

ADELE: *mě to tu ale ničí*

RODERICK: *ano, ale vesnice je pro děti nejlepší*